

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Johannis Meyeri S. Literarum Doct. & Prof. Uxor Christiana Sive De Conjugio Inter Duos Deque Incestu Et Divortiis, Dissertationes Tres

Meier, Johannes

Amstelædami, 1688

Cap. I. Occasio Dissertationis, Præfatio & Propositio Legum generalis & connexio cum præcedentibus indicantur Lev. XVIII. 1 - 5.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40272

DISSERTATIO THEOLOGICA SECUNDA

D E

GRADIBUS PROHIBITIS

CÆTERISQUE NUPTIIS ILLICITIS

ET POENIS ANNEXIS LEVIT. XVIII. & XX.

C Á P U T P R I M U M.

Occasio Dissertationis, Præfatio & Propositio Legum generalis & Connexio cum præcedentibus indicatur Lev. XVIII. 1-5.

Um Leges Levitici XVIII. & XX. de Gradibus prohibitis & Conjugiis illicitis explicare aggredieremur, non abs re nobis facere videbatur, si primam Institutionem, in re matrimoniali a Christo allegatam, de Conjugio inter Duos, prius enuclearem & excuteremus, atque simul eorum argumenta, qui Polygiam ex omni divino & humano Jure stabilire conabantur, confutarem, quod superiore Dissertatione præstitimus; ideoque nunc pro ratione instituti, quod Lectori promisimus, de eo ipso agemus, cujus unius causa in hoc argumentum de Nuptiis ingressi sumus, intra quos gradus nempe a Deo sint prohibitæ, de quibus satis gravis est questio, & non raro magnis motibus agitata, teste illustri Grotio, acerrimi judicii viro, de J. B. & P. II. Cap. V. 12. Id enim causæ fuit, cur non semel de vero sensu nonnullarum legum Mosaicarum, qui ex genio linguæ, qua conscriptæ sunt a Mose, erui debet, a Jctis interrogati, Theſibus quibusdam

A

dam rem gravissimi momenti examinandam susciperemus, quarum desiderio incensi Viri ut ingenio & eruditione, ita & dignitate in Reipubl. administratione præstantissimi continuationem flagitarunt, quam nunc aliis soluti occupationibus exhibere animum induximus, cum præter difficultatem hoc argumentum sese commendat a necessitate & utilitate, adcoque dignissimum visum, cujus tela pertexeretur.

II. Adhortatus est suo tempore Pastores Philippus Melanchthon, ut quotannis semel vel bis imprudentem populum de Conjugiis Illicitis erudirent, eumque in finem caput XVIII. Levitici prælectum explicarent, exemplo Abrahami, Sodomitarum peccata & supplicia filiis suis inculcantis Gen. XVIII. 19. ut hac ratione temporalia & æterna Dei judicia evitarentur. Pariliter consultum & necessarium judicavit Vir Consultissimus *Joh. Brunemannus Jur. Eccles. II. Cap. XVI.* quoniam sæpe congregiuntur proximi cognati contra prohibitiones juris divini ex ignorantia, ut Ordinatio circa gradus prohibitos in certa Dominica concionis loco cum brevi admonitione recitaretur, ne ullus ignorantiam prætereundum posset. Quemadmodum Sereniss. Electores Saxonie singulis annis sanctionem matrimonialem binis vicibus publice a Ministris Ecclesie populo prælegi jussisse, testatur *Cl. Carpzovius Jurisp. Consist. II. Def. 72. §. 2.* Necessariam & utilem harum legum intelligentiam significantes.

III. Quanto major autem in iis difficultas, necessitas & utilitas deprehenditur, tanto majori cura investigandus est verus & genuinus earum sensus, qui e linguæ sanctæ thesauro eruendus. Nec abs re erit, ut omnia clariora evadant, Versiones Orient. & Commentarios exhibere Hebræorum, non modo Talmudicorum, verum etiam Karæorum ab illis discrepantium, quorum præstantissimus est Elias ben Mose, quem *Cl. Seldenus* mutilum tantum & *MS.* passim citavit, speciatim super hoc argumento *Vx. Ebr. lib. I. C. V.* Denique varia Ecclesiastica Judicia Facultatum Theol. & Consistoriorum adjungemus, ne in re ardua Lector sola nostra sententia nitatur.

IV. Priusquam autem ad interpretationem harum legum progrediamur, quarum nativus ordo observatur Capite octavo decimo Levitici, Præfatio & Connexio cum cæteris legibus examinanda venit. Mirum enim videri alicui possit, quid

quid causæ sit, quod hæ leges in illo libro compareant, qui totus fere in Sacrificiis cæterisque ceremoniis occupatur; unde dubium alicui subnasci possit, an nos etiam obligent, cum ceremoniales soli populo judaico datæ sint & promulgatæ; quemadmodum Pontificii sanctionem illam prohibitivam solos Judæos, non etiam Christianos obligare, fervide contendunt. Et quia Leviticus præcipue agit de doctrina Sacerdotum, eorumque rectitudine, a Magistris, adnotante Abarbenele, vocatus est תורה כהנים *Lex Sacerdotum*, quo titulo liber antiquissimus & celebris insignitur, qui in tertio hujus libri Mosaici declarationem institutus.

V. Ubi sciendum est, quod licet ita liber denominetur a parte potiori, nihil tamen obstat, quo minus leges morales & forenses, sive ethicas & politicas comprehendat, quod XIX & XX capita clarissime evincunt, quæ totius Decalogi, sicut hæ leges capite XII contentæ VII. præcepti sunt appendices. Quod etiam sagacissimus Abarbenel non obscure innuit, quando in *Prefatione Levitici fol. 226. i. in Pent.* ita pergit: האמנם היה הספר הזה מתחלק לשני חלקים ראשונים האחד הוא בקדושת הכהנים ודרכי עבודתם והוא מתחלת סדר ויקרא עד כמעשה ארץ מצרים שהם חמשה סדרים ומחצה והחלק השני הוא בקדושת העם במה שיעשו ויהיו ממונו וכמו שאמר והתקדשתם והייתם קדושים וכו' באו שאר סדרי הספר הזה וגם באותו החלק השני נתערבו מצוות ואזהרות מיוחדות לכהנים כמו שיראה בסדר אמור אל הכהנים לפי שהיתה קדושת העם מיוחדת לקדושת הכהנים וקדושת הכהנים מקדשת את העם *Veruntamen hic liber in duas partes primarias divisus est, quarum prior agit de Sanctitate Sacerdotum, eorumque cultus ratione, ab initio Sectionis Vajikra (Cap. I.) usque ad illa verba (Cap. XVI. I. 3.) Secundum opera terræ Ægypti, quæ sunt quinque Sectiones cum dimidia. Posterior pars de Sanctitate populi agit, quid videlicet agere, & a quo sibi cavere debeat, quemadmodum edicit, Sanctificate vos, sancti estote, de qua re agunt reliqua Sectiones hujus libri. Est in ea parte altera etiam mixta reperiantur præcepta & dehortationes Sacerdotibus accommodata, prout videre est ex Parascha Emor, Sacerdotes alloquere (Cap. XXI. I.) quia sanctitas populi cum Sacerdotum est conjuncta, & sanctitas sacerdotum populum sanctificat. Quod Doctissimus Interpres monet circa partem posteriorem, mixta præcepta, sacerdotes & populi concernentia continentem; id etiam locum habet in priore, qua exhibentur interdicta & præcepta populo simul data, ut videre est ex Cap. XI. & sequentibus.*

VI. Præfatio auctoritatem Dei mandantis & Mosis mandatarii, atque interdictum & præceptum generale comprehendit, cum annexis rationibus commat. 1--5. ne alienis exemplis & statutis vivant, earum præcipue gentium, unde venerant, & quo proficiscebantur, sed in jure & statutis Dei versentur: במעשה ארץ מצרים אשר ישתם בה לא תעשו וכמעשה ארץ כנען אשר אני מביא אתכם שמה לא תעשו וחקותיהם לא תלכו: את משפטי תעשו ואת חקתי תשמרו ללכת כהם אני: *Secundum factum terræ Ægypti, in qua habitastis, ne facite, & secundum factum terræ Canaan, in quam ego vos deduco, ne facite, & in statutis eorum ne ambulate. Judicia mea facite, & statuta mea observate ambulando in eis, ego sum Dominus Deus vester. com. 3. 4.* Quæ verba celebris Karæus Elias ben Mose ita interpretatur:

ואמר החכמים שפרשת העריות נדבקה במה שנאמר למעלה וידבר יהוה אל משה לאמר כמעשה ארץ מצרים וגומר. אף על פי שזה הנאמר אפשר להקדר במה שנאמר למעלה מזה גם כן מה שנאמר איש מבית ישראל אשר ישחט שור או כשב. וגומר וחלקו זה הפסוק שיהיה הנאמר בו כמעשה ארץ מצרים נקשר במה שלמעלה ממנו בפסוק איש מבית ישראל אשר ישחט שור או כשב, ומאמר וכמעשה ארץ כנען נקשר במה שלמטה ממנו שהוא ענין העריות ונכון הוא מפני שמעשה ארץ מצרים הוא לזכר זבחהם לשעירים, ומעשה ארץ כנען הוא הדבק בעריות כי הנה כתוב את כל התועבות האל עשו אנשי הארץ ותקיא הארץ את יושביה *Sapientes, Sectionem hanc de Incestu cum proxime præcedentibus coherere, tradunt (com. 1--3.) Allocutus est Dominus Mosem dicendo: Secundum opus terræ Ægypti &c. Sed nihil obstat, quominus etiam conjungi queat cum verbis superioribus (Cap. xvii. 3.) Quicumque e familia Israelis jugulaverit bovem aut agnum. Ita dividunt hunc versum, ut verba illa, secundum opus terræ Ægypti, cohereant cum supra dictis (capitis xvii. com. 3.) Quicumque e familia Israelis jugulaverit bovem aut agnum; & alterum membrum, secundum opus terræ Canaan, connectatur cum iis, quæ infra illud profertur de materia Incestus. Quod rectum & conveniens est. Quia opus terræ Ægypti in eo, quod mactarent sua sacrificia demonibus (Lev xvii. 7.) sed opus terræ Canaan in conjunctione nudatum, sive incestuosis nuptiis consistebat, quandoquidem ita scriptum legitur (Lev. xviii. 27. 25.) Omnes abominaciones istas fecerunt homines istius terræ; & evomuit terra habitatores suos.*

VII. A qua interpretatione non abluere videtur *Abarbenel in Pent. fol. 254. col. 4.* quando ad quæstionem, *cur Scriptura hic dicat: Secundum factum terræ Ægypti & Canaan ne facite, cum reliquis præceptis legis similis præfatio præfixa non legatur, neque illa præcepta de incestu*

cestu vetito solis operibus terra *Aegypti* & *Canaan* tribuenda videantur? respondet: Quia supra mentionem fecit interdicti de effusione sanguinis in superficie agris, ut ab *Israelitis* procul removeret abominaciones, quas coluerunt in *Aegypto*, quemadmodum dicitur *com. 7. Capitis XVII.* Neque sacrificando deinceps sacrificia suis dæmonibus, ideo hic ita infit *com. 3.* Secundum opus terræ *Aegypti*, in qua habitastis, ne facite, quod est manducatio super sanguinem & circa eum, & manducatio sanguinis ipsius. Quandoquidem *Cananaei* petulantes & perversi non erant in manducatione super sanguinem, neque in ipsius sanguinis manducatione, sed lascivi erant valde & in adulterium effusi & protervi. Ideoque respectu corruptionis ac depravationis *Cananaeorum* dicit, quod ipsorum caro sit instar carnis asinorum, & sicut fluxus equorum fluxus eorum (*Ezek. XXI.*) & secundum opus terræ *Canaan*, in quam deduco vos, ne facite, id est de materia incestus intelligendum, propterea duæ istæ Sectiones coherent, & utriusque initium ducitur a vocabulo *וּכְנַעַנִי* unusquisque, quia in eo pares sunt. Nam in priori dixit, quicumque mactaverit (*Lev. XVII. 3.*) & in posteriore, quisque ad omnem propinquum carnis suæ ne accedito (*cap. XVIII. 6.*) Sectio prior a negotio cultus dæmonum dehortatur, & posterior incestum prohibet, qui adulterii frequentiam sequitur.

VIII. Verum enimvero nulla sufficiens ratio dari potest, cur comma illud tertium ita sit dividendum, ut membrum prius ad caput præcedens referatur, (etsi sacrificia dæmonibus mactata *Aegyptiorum* abominationibus annumeranda esse, nulli dubitemus,) cum non modo *Cananaeos*, sed & *Aegyptios* incestu ac illicitis nuptiis peccasse, constet, unde ad *Hebræos* tam turpis libido, quam idololatria devenit. Improbi *Chami* progeniem primos omnis superstitionis & idololatricæ impietatis extitisse auctores, quorum improbis moribus pravisque disciplinis imbuti *Aegyptii*, successu temporis vicinas gentes *Hebræos*, instituti sui habuerint sectatores, testis est *Ath. Kircherus OEdip. tom. 1. Synt. 17. c. 1.* Cham enim calens & libidinosus, a quo *Aegyptii* originem habuerunt, publice, si *Berosi Antiqui. lib. 3.* fidei standum, corrumpit mortale genus, asserens & re ipsa exequens, congregandum esse, uti ante diluivium, cum matribus, sororibus, filiabus, masculis & brutis, & quovis alio genere. Addit, ideo a *Jano* piissimo & castimonia atque pudicitia conspicuo ejectum. Nec omni caret probabilitate, iterum exercuisse, aliosque verbo & exemplo docuisse abominaciones, quas

ante diluvium viderat in posteris Sethi & Caini maledicti, qui commixti impia facinora commiserunt, atque adeo libidini consueverunt, ut ad eam explendam sese totos devoverent, uti refert Suidus Batricides.

IX. Et cum patris sui Noachi verenda nuda vidisset, atque isto suos spectaculo oculos pavisset, maledictionis fulmen in ipsum & Canaanem vibratum legimus Gen. 1 x. 22. seq. Sive ipse pudori paterno illuserit, ejusque primus revelati indicium fecerit, sive Canaan protervus puer primus avi sui nuditatem viderit, eumque irriserit, & patri indicaverit, ut & ipse veniens viderit verenda patris nudata, & cum irrisione fratribus suis id nunciaverit, quod cum Hebræis (quorum sententia in antiquo libro, cui titulus *Bereschit Rabba Sect. 37.* extat) contendunt Theodoretus *quest. 57. in Gen.* Procopius Gaz. Lyranus, Tostatus, alique recentiores, id saltem liquet ex textu, Chamum, a quo Ægyptii & Cananæi ortum traxerunt, a Deo propter detectam & inspectam Noachi nuditatem maledictum.

X. Placet nobis Abarbenel, *Comment. in Pent. f. 48. i.* qui recensitis R. Jehudæ & R. Nehemiæ in *Tanchuma*, nec non Abenezræ sententiis, acute, pro more suo notavit, fieri potuisse, ut una cum Chamo tentorium Noachi ingressus sit Canaan, qui Noachum avum suum retexerit, ut ambo eum reiectum viderint in medio tentorii jacentem: ut Chamus peccasse censendus sit, quod de honore patris sui, deque tegumento ejus non fuerit sollicitus; Canaan autem, quod eum revelaverit & abierit nunciatum foris tanquam irrisor coram fratribus suis, sive filiis Chami. Displicent tamen hæc verba ultima, cum non Canaan, sed ipse Cham fratribus suis nuditatem patris indicasse dicatur com. 22. quod confirmat comma 23. ut ut Abarbenel comma 22. divellens, prioribus verbis, respiciens Cham pater Canaanis nuditatem patris sui, inhonestatem & ignominiam Chami, quod patrem non texerit, referri, & verba posteriora, indicavit duobus fratribus suis foris, ad Canaanem modo memoratum redire, existimet. Quicquid sit, filium maledictum ejusdem cum patre Chamo ingenii fuisse, vix dubitari potest: atque ita operosa cessabit quæstio, cur Chami maledictionem Noach in caput filii Canaanis contorserit.

XI. Ab hoc Chamo non fuisse abfimiles mores Ægyptiorum, tam sacra quam profana testantur historiarum monumenta. Quam proclivis

livis in libidinem fuerit Pharaon & aula Pharaonis, evidens est, ex more usitato rapiendi foeminas Gen. xii. 8. seqq. cum solius formæ illecebris inescatus Rex nuptias incognitæ mulieris appetiit. Quæ etiam ratio est, cur Spiritus S. spiritualem Israelitarum scortationem, & bestia, in magna urbe corporaliter & spiritualiter scortantis peccata exaggeraturus, utatur *Sodoma* & *Aegypti* denominatione, quibus libido, scortatio, & omnis generis impuritas fuit familiaris, in quorum moribus & Israelitæ peccantes & bestia addicti *ευδοκίαν* habuere, Ezek. xvi. xxiii. Apoc. xi. 8. Et pellices *Aegyptiorum* grandem carnem instar asinorum; & fluxum instar equorum habuisse dicuntur Ezek. xxiii. 19. 20.

XII. Sacris paginis consona est historia profana. *Diodorus Sic. lib. i. Cap. xxvii.* Lege, inquit, *Aegyptiis* statutum est, præter aliorum hominum morem, *γαμεῖν ἀδελφὰς* UT SORORES DUCANTUR, quod *Isidi* apud ipsos feliciter hoc successisset; hæc enim *Osiridi* germano nupsit. Videtis *Plutarchum* de *Iside* & *Osir.* Quod confirmat *Philo Judæus* lib. de *Specalibus Leg.* ad vi. & vii. *Decal. præc.* Postquam narravit, *Solonem Atheniensem* sororibus uterinis interdixisse connubio, eodem patre prognatis non item, & legislatorem *Lacedæmoniorum* in solis eodem patre genitis hoc obtervasse, non in uterinis, subiungit: *Ast Aegyptiorum* Legislator ridens utriusque simplicitatem & semiperfecta placita, laxavit libidinem, & auxit in corporibus animisque insanabile malum intemperantia, permissa licentia ducendi sorores, sive per alterutrum parentem, sive per utrumque cognatas, majores pariter & minores aequalesve, ne gemellis quidem exceptis, quas natura ipso natali sejunxit, intemperantia vero societate copulavit insatiabili, & male comparata junctura. Quas leges abominatus *Moses sanctissimus*, ut alienissimas a bene constituta republica, & incitantes ad omnem turpitudinem, modis omnibus prohibuit congressum cum sororibus, sive utrumque, sive alterutrum tantummodo parentem communem habentibus. Quod manifesto est documento & indicio, multas, non omnes leges, *Mosi* datas, *Israelitis* promulgandas, ad impias *Aegyptiorum* consuetudines, quas *Hebræi* imbiberant, abolendas.

XIII. Hisce moribus imbutos Reges *Aegypti* matrimonia cum proximis consanguineis contraxisse legimus. *Ptolomæus Evergetes* *Beronicem* fratris filiam duxit, *Justinus* lib. xxv. 1. 3. 2. *Ptolomæus Philopator* *Eurydicem* sororem lib. xxx. 1. 2. Pariter *Ptolomæus Ceraunus* (*Plutarchus* de *educat. liber. Philadelphum* dicit) nuptias *Arfinoes*

Arsinoes sororis suæ petiit. Idem *lib. xvii. 2. 7. xxiv. 2. 3.* Conf. Pausaniam in Atticis, qui expresse addit: *Hic etiam Ptolemaus Arsinoës germana sorore amore victus, eam sibi matrimonio adjunxit: atque id non sane ex Macedonum, SED ÆGYPTIORUM, quibus imperabat, LEGE FECIT.* Ne quis animum inducat ut credat, præter legem Reges tantum sibi sumpsisse. Quemadmodum etiam in honore fuit apud multos ex Ægyptiis, ut in nupti corporis tui copiam pro libitu facerent, referente *Sex. Emp. Pyr. 3. cap. 24.* quod laudans Marthamus idemque probans in Hebræis a Celeb. *Wissio* refutatur *Ægypt. 11. Cap. vi.*

XIV. Ex quibus omnibus palam est, circa nuptias non modo vetitum fuisse populo Dei, imitari *השׂוּמִים* factum sive *ἑπιτηδεύματα* instituta terræ Canaan, verum etiam terræ sive incolarum Ægypti, quam sententiam Abarbenel, qui id antea divellebat, amplexus est, quando ita pergit: *Non tamen desunt, qui interpretentur utrumque de incestu, tam secundum opera terræ Ægypti, quam secundum opera terræ Canaan; quod Ægyptiorum caro fuerit sicut caro asinorum (Ezech. xxi 11. 19. 20.) Secundum opera terræ Ægypti ne facerent, monuisse Deum, quia illic habitatio eorum fuerat, & terra nativitatis suæ. Similiter secundum opera terræ Canaan, quam nunc ingressuri erant, ut in ea habitarent, ne facerent, quia digniorem doctrinam, quam discerent, nacti erant, doctrinam sc. Dei sui, juxta id, quod sequitur (comm. 4.) præcepta mea facite &c. Chanaanæ enim pariter ex Chamo prognati, ob hæc scelera terra sunt ejecti, in quibus etiam turpissimi Sodomitæ Gen. xiii. 12. 13. xix.*

XV. Desine ergo mirari, Lector, Deum horum populorum leges & ritus speciatim prohibuisse, cum omnes gentilium mores non essent imitabiles: Gentis enim Judaicæ *leges diverse sunt ab omni populo Esther 111. 8.* sive religionem cum aliis communem non habent, neque legibus utuntur similibus, sed & moribus & institutis pugnant cum toto mortalium genere, sicut Hamanis illa verba interpretatur *Josephus Antiq. lib. xi. Cap. vi.* Solis autem Ægyptiorum & Cananæorum moribus Deus populo suo interdixit, partim quia illustres fuerunt nationes, aliasque gentes istis sceleribus superarunt, quæ est sententia R. Sal. Jarchii, *מגיד שמעשהם של מצריים ושל כנעניים מקולקלים, וכל האומות ואותו מקום שישבו בו ישראל מקולקל מן הכל Ostendit, opera Ægyptiorum & Cananæorum perversitate & corruptione omnes nationes*

nes antecellere, eumque locum, quo habitabant Israelitæ, præ omnibus aliis fuisse corruptum & depravatum; partim & præcipue, quia magis imitari potuerunt Israelitæ ritus earum terrarum, quam omnium aliarum, cum eas magis cognoscerent, indeque amarent. In Ægypto enim nati, e longa consuetudine cum Ægyptiis, mores eorum penitus imbiberunt, indeque cælo non animo mutato exeuntes semper in eos propenderunt. Quod eleganter & diligenter adnotavit Eusebius lib. VII. Præp. Evang. cap. VIII. *Israelitæ, cum in Ægypto viverent, ita mores & ritus Ægyptiorum induerunt, ut inter utriusque populi vita genus nihil discriminis fuisse videretur.* Hæc ergo ratio fuit, cur, quum in jura primæva de Incestu apud alias tam Occidentis quam Orientis gentes, graviter peccatum sit, Deus harum solum ritibus populo suo interdixerit.

XV. Si verum, quod pluribus doctè demonstratum ivit Cæleber. *Spencerus Lib. II. Cap. I. & II. de Leg. Heb. Rit. Zabiorum nomine Chaldæos imprimis, Nabatæos, Charanæos, Syrios aliosque, Chaldæorum dogmatis & ritibus addictos, ÆGYPTIOS ETIAM, censendos, qui gentes ad solem Orientem fitas infece- rint, eosque veteres Zabios per hæc gentes Lev. XVIII. 3. intelligendos; conferri simul possunt ritus illi, quos idem Auctor loc. cit. Cap. II. Sect. IV. enumerat, inter ipsos usitati, de Fœminarum in Veneris honorem publicatione; de Sacrorum peractione partibus nudatis, quas honestas tegi jubet, (quemadmodum cultum Pchoris Num. XXV. I. Psal. CVI. 18. vel eo solo peractum esse putant Hebræi, si quis vel in ædibus privatis, vel in templo, coram illius imagine pudenda & nates denudaret, L'Empereur in Middoth. c. III.) de infantum Molocho immolatione & similibus aliis, quorum usu Zabii se dæmonis cultui devotos esse palam professi, & quorum causa Cananæi hic expulsi dicuntur; quorum carnem supra, A-barbenelem, carnem asinorum appellasse, vidimus, idque ex interpretatione loci Gen. XXI. 6. consistite hic cum asino, quod Rabbini vertunt per דומה לחמור עם *populum similem asino, Jevamm. f. 62. 1. quod Elieser fuerit Cananæus.**

XVI. Operibus & statutis Ægyptiorum ac Cananæorum, Deus *judicia sua & statuta sua* custodienda opponit com. 4. Leges enim gentium, licet ex principiis pietatis & justitiæ impressis profectæ sint, ex corruptione tamen naturæ, vitii & criminis non

B

sunt

sunt expertes, cum quod rectum est, semper nec videre possint, nec velint. Nonnunquam in Scriptura sacra משפטים ומשפטים *præcepta* (moralia) *statuta* (ceremonialia) & *judicia* (politica) concurrunt Deut. vi. 1. & a se invicem distinguuntur, quemadmodum Exod. xx. præcepta moralia, quæ sunt perpetuæ observantiæ, Capp. xxi. xxii. xxiii. *judicia* forensia, sive politica præcepta, & cap. xxv. *statuta* ceremonialia continentur. Interdum משפטים & חקים *statuta* & *judicia* conjunguntur, ut Deut. iv. 1. 5. atque hoc loco. Quibus duabus vocibus ea omnia officia exprimuntur, quæ ad pietatem erga Deum, atque ad justitiam erga homines exiguntur. חקים *ritus* & *statuta* denotant, quæ ad Dei cultum & pietatem faciunt, משפטים autem *jura politica*, quæ hominum officia mutua & justitiam civilem ac Politiam concernunt, hominumque societatem moderantur, quæ summus Legislatores populo suo observanda proponit.

XVII. Sequitur *Ratio* interdicti atque præcepti, generalis com. 2. & 4. ac specialis com. 5. *Ratio* generalis antecedit & sequitur interdictum ac præceptum אני יהוה אלהיכם *Ego sum Dominus Deus vester.* יהוה *Dominus*, id est, *Auctor* omnis *essentia*, qui hominibus, quos obligat, *essentiam* largitur, qui *esse* dat suis legibus & poenis, qui, quod dicit, facit, Psal. xxxiii. 9. immutabilis ille, qui dicit, *Ego primus, ego ultimus* Esa. xliv. 6. Et אלהים *Deus, venerabilis*, ex regendi potestate a creaturis colendus, summus *judex* & *rektor*. Quod Rabbi Salomoh eleganter allegoricè exponit אני הוא שאמרתי בני אני יהוה אלהיך וקבלתם עליכם מלכותי מעתה קבלו גורתי *Ego sum ille, qui ita locutus in monte Sinai, Ego sum Dominus Deus tuus* Exod. xx. 2. *Regnum meum* (cujus loco Bechai, in Pentat. f. 140. 2. eadem referens ponit אלהותי *Deitatem meam*,) *in vos recepistis, nunc edicta & statuta mea quoque accipite.* Porro sum *Deus vester fœderatus*, ex fœdere obligans; qui mercedem reddit obsequentibus, & ultionem sumit ab inobedientibus, quemadmodum Elias ben Mose Karæus hæc verba interpretatur: השנים שכל המתנאל בעריות השם יפרע ממנו כי אין יותר רע בעולם ממה ושחרתם את חקתי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם אני יהוה: *Sensus est, quod omnes & singulos incestu sese poluentes vindicaturus sit Deus, quoniam majus in mundo malum non deprehenditur, quo homo a Deo alienetur.*

XVIII. *Ratio* persuadens specialis hisce verbis com. 5. expressa est: ושחרתם את חקתי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם אני יהוה: Si

CAETERISQUE NUPTIIS ILLICITIS. II

Si observabitis statuta mea, & iudicia mea, homo qui fecerit ea, vivet in eis, ego Jehovah. q. d. Opera terræ Ægypti hominem ad excidium ducent, & opera terræ Canaan ad interitum, sed præcepta mea & leges meæ ad vitam æternam. Pollicetur obedientibus vitam, non modo corporalem, uti in quinto Decalogi præcepto & sæpissime in lege, sed præcipue vitam aliam, quæ majoris momenti, & non in unione animæ cum corpore, sed in unione & communione animæ cum Deo & fruitione ejus consistit, quam consequitur summa beatitudo, de qua vita Apostolus Eph. iv. 18. Tit. i. 2. qua caruerunt gentiles. Onkelos vertit עלמא בחיי בהון בחיי וחי *vivet in illis vitam æternam.* R. Salomoh הכא לעולם הבא *in futuro seculo.* Aben Esra עלמות בשני עולמות *in duobus seculis.* Rabbi Bechai in Legem fol. 140. 2. *Quatuor vite species recenset.* 1. *vitam corpoream, dum anima hominum corpori juncta manet.* 2. *vitam restitute post morbum valetudinis.* 3. *חיים של חיים.* 4. *חיים אחר חיים.* *vitam remissionis peccatorum, post resipiscentiam.* 4. *חיים אחר חיים.* *vitam post mortem in resurrectione mortuorum.* Quibus recensitis addit: *וד מיני חיים אלו נכללים במלה וחי בהם & quatuor illa species vite vocibus istis, vivet in eis, comprehensa sunt.*

XIX. Non minus eleganter R. Menachem Raky. in Legem fol. 144. 2. שכר המצות בהאי עלמא ליכא רק לאחור פטירת הצדיק יכנס למלכות הנקרה גן ומקביל פני שכינה ושם תעמודנה כל הנשמות כל אחת כפי מעשיו עד תחיית המתים ויום הדין ואחריכּן יוכּוּ הוּכּים לחיי העולם הבא שהוא הגמול האחרון *Merces præceptorum in hoc seculo non est, sed post discessum ex hac vita justus regnum ingreditur, quod vocatur Paradisus, & recipit faciem Schechina, ibique manent omnes & singule anime usque ad vivificationem mortuorum, & postea vitam æternam consequuntur, qua ultima remuneratio est.* Hactenus ille. *Non potest de vita hujus seculi intelligi, inquit Abarbenel, quia gentes per sua statuta etiam vivunt.*

CAPUT II.

Præcipuorum terminorum, quorum in hac materia frequens usus, Evolutio, & totius Dissertationis Distributio.

E Narrata Præfatione & generali prohibitione, atque exhibitis Ægyptiorum ac Cananæorum, circa res matrimoniales, moribus & statutis, quibus summus Legislatoꝝ populo suo interdixit,